

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з навчально-
методичної роботи
ЗПО "Дніпровський ЦТК"

Сергій ГОРДІСНКО

«___» _____ 2026 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання самостійної роботи здобувачів з
дисципліни

«ЕКОНОМІКА АВТОТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА»

*для здобувачів фахової передвищої освіти
(ОПС «Фаховий молодший бакалавр»)
Спеціальність: І8 - 191 Автомобільний транспорт*

Викладач - ЮЛІЯ ПУСТОВОЙТ

ВСТУП

Дисципліна «Економіка автотранспортного підприємства» є однією з ключових у формуванні професійних компетенцій майбутніх фахівців автомобільного транспорту. Вона закладає фундамент економічного мислення, необхідний для прийняття раціональних управлінських рішень в умовах ринкової економіки.

Самостійна робота здобувача (СРС) є обов'язковою та невід'ємною складовою освітнього процесу. Її мета — закріплення, поглиблення та розширення теоретичних знань, отриманих під час лекційних занять, а також формування навичок самостійного аналізу економічної інформації, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів) та здійснення техніко-економічних розрахунків.

Загальні положення щодо виконання СРС

Згідно з робочою програмою курсу, на самостійну роботу виділено **34 години**, які розподілені між 10 темами (СРС №1 – №10). Виконання самостійної роботи передбачає:

- Опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованої літератури (зокрема, базового підручника Корецької С.О. «Економіка автомобільного транспорту»).
- Вивчення чинної нормативно-правової бази (Податковий кодекс, закони України щодо автомобільного транспорту, санітарні норми та правила безпеки).
- Вирішення розрахунково-аналітичних та ситуаційних завдань (кейсів), наведених у цих методичних рекомендаціях.
- Оформлення результатів у вигляді письмових звітів, аналітичних довідок, порівняльних таблиць або презентацій (залежно від вимог конкретного завдання).

Самостійна робота має яскраво виражений практичний та адаптаційний характер. Багато завдань побудовано на реальних виробничих ситуаціях, з якими стикаються підприємці (ФОП) та керівники автотранспортних компаній в Україні. Це сприятиме кращій підготовці здобувачів до започаткування власної справи, що є особливо актуальним для ветеранів та дорослих слухачів, які проходять перекваліфікацію.

Кожне завдання СРС оцінюється викладачем під час поточного контролю. Результати самостійної роботи враховуються при виставленні підсумкової оцінки (заліку) за курс.

СРС №1. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АТП В РИНКОВИХ УМОВАХ. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ

Обсяг часу: 2 години.

Мета: Зрозуміти вплив автотранспорту на довкілля та економічні механізми екологічного регулювання, а також засвоїти особливості реєстрації автотранспортного бізнесу.

Теоретичні відомості

Підприємство — це самостійний суб'єкт господарювання, створений для задоволення суспільних потреб і отримання прибутку. На ринку транспортних послуг функціонують підприємства різних форм власності та організаційно-правових форм.

Для малого та середнього бізнесу в сфері автоперевезень найчастіше обирають форму Фізичної особи-підприємця (ФОП) або Товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ). ФОП — це найпростіша форма ведення бізнесу, що не потребує створення юридичної особи, має спрощену систему звітності та бухгалтерського обліку. ТОВ — це юридична особа, статутний капітал якої поділений на частки. Перевагою ТОВ є те, що його учасники несуть відповідальність за зобов'язаннями лише в межах своїх внесків (на відміну від ФОП, який відповідає всім своїм майном).

Щодо екологічного аспекту: автомобільний транспорт є одним з найбільших забруднювачів атмосферного повітря. В Україні діє система екологічних податків (зокрема, екологічний податок за викиди забруднюючих речовин), яка виконує не стільки фіскальну, скільки стимулюючу функцію — спонукає підприємства оновлювати парк або переходити на газобалонне обладнання чи електротягу.

Завдання для виконання

Завдання 1. Здобувач планує створити підприємство з доставки товарів та послуг вантажного таксі. Необхідно здійснити порівняльний аналіз реєстрації як ФОП та ТОВ.

Алгоритм виконання:

1. Складіть порівняльну таблицю плюсів та мінусів ФОП і ТОВ за критеріями: складність реєстрації, ступінь фінансової відповідальності, складність бухгалтерського обліку, можливість найму працівників.
2. Використовуючи Національний класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД), визначте та випишіть 3 необхідних коди КВЕД для здійснення діяльності вантажного автотранспорту та надання послуг переїзду.

Завдання 2. Підготуйте коротку аналітичну довідку (до 1 сторінки тексту) щодо екологічних аспектів діяльності автомобільного транспорту у вашому регіоні.

Алгоритм виконання:

1. Ознайомтесь з інформацією щодо статистики викидів в атмосферу від пересувних джерел (можна використовувати дані Державної служби статистики або підручника).
2. Опишіть економічні наслідки для підприємства у разі експлуатації застарілого рухомого складу (високі витрати пального, часті ремонти, сплата вищого розміру зборів).
3. Запропонуйте 2-3 управлінські рішення для АТП, спрямовані на зниження екологічного навантаження та оптимізацію витрат (наприклад, встановлення ГБО, навчання водіїв економному водінню).

Контрольні запитання для самоперевірки:

- Які існують організаційно-правові форми підприємств в Україні?
- У чому полягає різниця між ФОП та корпоративним підприємством (ТОВ)?
- Чому екологічний податок називають стимулюючим, а не фіскальним?

СРС №2. ВИРОБНИЧА ПРОГРАМА АТП ТА ЇЇ ОСНОВНІ ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ. ВИБІР ТИПУ РУХОМОГО СКЛАДУ

Обсяг часу: 3 години.

Мета: Опанувати методику техніко-економічного обґрунтування вибору транспортних засобів під конкретний вид вантажу та аналіз виробничої програми.

Теоретичні відомості

Вибір типів і моделей рухомого складу є невід'ємною частиною планування перевезень. При виборі необхідно враховувати:

- вид перевезень та відстань (напр., для міжміських — тягачі з напівпричепами, для внутрішньоміських — автомобілі середньої та малої вантажопідйомності);
- вид вантажу, його об'ємну масу, тару (навалювальні вантажі — самоскиди; швидкопсувні — рефрижератори; довгомірні — причепи-розпуски);
- продуктивність механізмів на вантажно-розвантажувальних пунктах.

Виробнича потужність АТП визначається можливим обсягом роботи (у тоннах або ткм), що може бути виконана наявним парком. Якщо плановий обсяг роботи перевищує можливості, необхідно підвищити експлуатаційні показники: технічну швидкість, коефіцієнт використання пробігу, час у наряді, або придбати новий рухомий склад.

Завдання для виконання

Ситуаційна задача (Кейс). АТП виграло тендер на щоденне перевезення 40 тонн будівельних матеріалів (фасованих у палети) на відстань 80 км. Замовник вимагає доставляти весь обсяг протягом одного робочого дня (час у наряді не більше 10 год). Час на навантаження-розвантаження однієї їздки становить 1 год. Технічна швидкість на маршруті — 40 км/год. Коефіцієнт використання пробігу $\beta = 0,5$.

Підприємство стоїть перед вибором: задіяти автомобілі вантажопідйомністю 10 тонн або 20 тонн. Коефіцієнт використання вантажопідйомності в обох випадках дорівнює 1,0.

Алгоритм виконання завдання:

1. Розрахуйте час однієї їздки з вантажем (включаючи повернення порожнім та навантаження/розвантаження):

$$t_{\text{їздки}} = (l_{\text{зег}} / (V_m \times \beta)) + t_{n-p}$$

2. Визначте кількість можливих їздок ($n_{об}$) за час у наряді ($T_n = 10$ год). Округліть до меншого цілого числа.
3. Визначте добову продуктивність у тоннах (W_m) для одного автомобіля вантажопідйомністю 10 т та 20 т:

$$W_m = q_a \times \gamma_{cm} \times n_{об}$$

4. Розрахуйте необхідну кількість автомобілів (A) для перевезення 40 тонн вантажу для кожного варіанту.
5. Зробіть економічний висновок: який тип рухомого складу доцільно обрати? Врахуйте, що утримання та зарплата двох водіїв на 10-тонниках обійдеться дорожче, ніж одного на 20-тоннику, однак великогабаритний транспорт може мати обмеження на під'їзних шляхах.

Контрольні запитання для самоперевірки:

- Як впливає відстань перевезення на вибір типу кузова (бортовий чи самоскид)?
- Що таке пропускна здатність (виробнича потужність) АТП і як її розрахувати?
- Які управлінські дії слід застосувати, якщо плановий обсяг роботи перевищує виробничу потужність АТП?

СРС №3. ОСНОВНІ ЗАСОБИ АТП: ОЦІНКА, ЗНОС ТА АМОРТИЗАЦІЯ

Обсяг часу: 3 години.

Мета: Навчитися управляти вартістю основних фондів, розраховувати амортизаційні відрахування як елемент собівартості та визначати показники їх використання.

Теоретичні відомості

Основні засоби АТП — це матеріальні цінності (транспортні засоби, будівлі, обладнання), які тривалий час беруть участь у виробничому процесі, зберігаючи натуральну форму, і переносять свою вартість на транспортну продукцію поступово у вигляді амортизації. Транспортні засоби є активною частиною основних засобів (60-70% від загальної вартості).

Фізичний знос — це втрата об'єктом техніко-експлуатаційних властивостей внаслідок використання та впливу середовища. **Моральний знос** — знецінення фондів до настання фізичного зносу через появу більш досконалих або дешевих аналогів.

Амортизація нараховується різними методами. На автотранспорті найчастіше застосовують *прямолінійний* (рівномірний) та *виробничий* (залежно від пробігу) методи. Згідно з ПКУ, транспортні засоби належать до 5-ї групи основних засобів із мінімальним строком корисного використання 5 років.

Завдання для виконання

Ситуаційна задача. Підприємство експлуатує сучасний сідельний тягач для міжнародних перевезень. Первісна вартість тягача з усіма податками і зборами при введенні в експлуатацію склала 3 200 000 грн. Очікуваний термін експлуатації — 5 років. Ліквідаційна вартість на кінець 5-го року оцінюється у 400 000 грн. Очікуваний загальний пробіг за 5 років — 600 000 км. Фактичний пробіг у перший рік склав 140 000 км, у другий — 150 000 км.

**ДНІПРОВСЬКИЙ
ПРОФЕСІЙНИЙ
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
КОЛЕДЖ**

ЗАКЛАД ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Документ містить ознайомчий фрагмент.

**Повна версія доступна в електронній
бібліотеці закладу після входу в особистий
кабінет студента.**